

УДК 349.3

ПОНЯТТЯ, ПРАВОВІ ОЗНАКИ ТА ВИДИ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Г. Чернявська

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, 79000 м. Львів, Україна
e-mail: chernyavska.g@gmail.com*

З'ясовано та доведено правові ознаки представництва під час реалізації права на соціальне забезпечення особи та запропоновано його визначення. Обґрунтовано види представництва у процедурних правовідносинах соціального забезпечення.

Ключові слова: представництво; право на соціальне забезпечення; процедурні правовідносини.

Зазвичай, право на соціальне забезпечення реалізовується його носієм самостійно. Водночас, у багатьох випадках чинне законодавство допускає можливість здійснення означеного права через представника правоможної особи. Найвідомішим прикладом є норма ч. 1 Порядку надання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [1]. Вона визначає, що заяву про призначення пенсії непрацюючим громадянам і членам їхніх сімей подає заявник особисто або через представника, який діє на підставі виданої йому довіреності, посвідченої нотаріально, або законний представник відповідно до законодавства. Тобто право на пенсію може реалізовуватися за допомогою законного або договірної представника. Законодавство України містить і інші випадки застосування представництва під час реалізації громадянами прав на види соціального забезпечення [2, абз. 7 ч. 11]. А відтак, особливої актуальності набувають теоретичні дослідження вказаної правової категорії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Традиційно категорію «представництво» використовують у цивільному праві, цивільному, господарському, адміністративному та кримінальному процесах; інститут представництва вважається складовою зазначених галузей права. А тому саме у них є ґрунтовні наукові дослідження означеного поняття (див. зокрема, праці А. С. Амеліної [3], І. Я. Верес [4], І. Ю. Доманової [5], І. А. Павлусика [6], В. В. Самолюка [7], Є. О. Харитонова [8], Л. І. Шаповал [9]).

Термін «представник» застосовують у соціально-забезпечувальному законодавстві. Звертаються до нього також вчені – представники науки права соціального забезпечення (Н. П. Короленко [10, с. 103–104], П. Д. Пилипенко, С. М. Синчук [11, с. 154], Б. І. Сташків [12, с. 97]). Однак у вітчизняній галузевій правовій науці немає спеціального дослідження поняття, ознак та видів представництва під час реалізації зазначеного соціального права.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Отже, метою наукового дослідження є з'ясувати сутність представництва під час реалізації права на соціальне забезпечення, його правові ознаки та види відповідно до законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як слушно зазначив Є. О. Харитонов, хоча про пред-

ставництво може йтися як про певне універсальне поняття, властиве праву загалом і має свої особливості в окремих галузях законодавства, воно є передусім категорією цивільно-правовою [8, с. 160–161]. А відтак, обґрунтовуючи правові ознаки представництва під час реалізації права на соціальне забезпечення, доречно звернутися до напрацьованих представників галузевих правових наук і, передусім, вчених-цивілістів.

Аналізуючи наукову літературу, доходимо висновку, що представництво є багатоаспектним явищем, його розглядають як: 1) правову категорію; 2) інститут галузі права. Як категорія права представництво відшукує свій прояв у правовідносинах. А правовий інститут, як зазначає Л. І. Шаповал, – це представництво в об'єктивному розумінні у вигляді сукупності правових норм [9, с. 9].

У контексті заявленої теми статті наукову зацікавленість становить категорія «представництво», передусім, як правові відносини.

Доречно зазначити, що визначення представництва як правових відносин вже не викликає наукових дискусій, оскільки воно є результатом узаконення у 2003 р. однієї з наукових концепцій досліджуваної правової категорії¹. Так, відповідно до ч. 1 ст. 237 Цивільного кодексу України представництвом є правовідносини, в яких одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчиняти правочин від імені другої сторони, яку вона представляє.

На думку Л. І. Шаповал, положення ЦК України поширюються лише на представництво, на підставі якого мають вчинятися правочини [9, с. 17]. Вважаємо такий висновок вченої дискусійним. Відомо, що за призначенням пенсії може звернутися законний представник чи особа, повноваження якої підтверджуються нотаріально посвідченою довіреністю [1, п. 1]. В обох випадках орган пенсійного забезпечення використовуватиме положення чинного ЦК України для перевірки повноважень представників, оскільки вони є універсальними і законодавчо закріпленими. Особливістю представництва у сфері соціального забезпечення є те, що воно використовується не з метою вчинення правочину, а для реалізації однойменного соціального права. Окрім того, раніше В. К. Субботенко також зазначала, що цивільно-правовий інститут представництва на основі закону може бути за необхідності використаний у праві соціального забезпечення [14, с. 90].

На підставі аналізу ст. 237 ЦК України ми з'ясували такі ознаки представництва: 1) це правові відносини; 2) їх учасниками є представник та особа, яку він представляє; 3) представник зобов'язаний або має право діяти від імені особи, яку він представляє; 4) представник здійснює свою діяльність обов'язково від імені особи, яку він представляє; 5) діяльність представника, пов'язана зі здійсненням представництва, полягає у вчиненні правочинів. Іншими ознаками цивільного представництва відповідно до норм ЦК України також є: 6) представництво виникає на підставі договору, закону, акта органу юридичної особи та з інших підстав, встановлених актами цивільного законодавства [13, ч. 3 ст. 237]; 7) представник може бути уповноважений на вчинення лише тих правочинів, право на вчинення

¹ Наприкінці XX – на початку XXI ст. в українській цивілістиці сформувалося дві головні концепції категорії «представництво»: 1) концепція «дії», яка інтерпретує представництво як діяльність, тобто сукупність дій, що полягає у здійсненні угод та інших юридичних дій особою (представником), що діє у межах повноваження від імені іншої особи, яку він представляє; 2) концепція «правовідносини» – полягає у тому, що представництво розглядають як правовідносини, в силу яких правомірні юридичні дії, здійснені представником від імені того, кого представляють, безпосередньо створюють, змінюють або припиняють для останнього цивільні права і обов'язки [8, с. 162]. У 2003 р. у зв'язку із прийняттям нового Цивільного кодексу України на законодавчому рівні було визнано концепцію представництва як правових відносин [13, ч. 1 ст. 237].

яких має особа, яку він представляє [13, ч. 1 ст. 238]; 8) правочин, вчинений представником, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки особи, яку він представляє [13, ч. 1 ст. 239].

Оскільки категорія «представництво» застосовується у різних галузях права, є об'єктивні підстави для визначення міжгалузевих його ознак. Г. М. Ніколайченко, наприклад, пропонує такі з них: представництво є правовідносинами, у межах яких одна особа (представник) сприяє іншій (особі, яку представляють) набутти нові та здійснити права та обов'язки останньої у відносинах з третіми особами; представник є суб'єктом правовідносин тієї галузі права, в якій має місце представництво, на рівні з особою, яку представляють; представник здійснює свою діяльність в інтересах та від імені особи, яку представляють, відносно третіх осіб; дії представника мають юридичне значення для особи, яку представляють, спрямовані на створення юридичних фактів, що зумовлюють виникнення прав та обов'язків для останньої; зміст дій представника визначається повноваженням; суб'єктами представництва є особа, яку представляють, представник, третя особа, яких об'єднує повноваження та засновані на ньому дії представника; структура представництва також охоплює внутрішню сторону (відносини особи, яку представляють, та представника) та зовнішню сторону (відносини особи, яку представляють, представника та третьої особи); внаслідок правомірного здійснення повноваження для представника не виникає правових наслідків відносно третіх осіб [15, с. 7].

Проаналізувавши чинне законодавство, а також фахову наукову літературу, вважаємо доцільним визначити такі правові ознаки представництва під час реалізації права на соціальне забезпечення.

Передусім це правові відносини, обов'язковими учасниками яких є суб'єкт права на соціальне забезпечення та особа, уповноважена вчинити процедурні дії з метою здійснення його соціального права.

Зі сказаного доходимо висновку, що у сфері соціального забезпечення представництво є засобом (у багатьох випадках – головним¹) реалізації права суб'єкта на соціальне забезпечення. А відтак, є юридичною гарантією його здійснення. У випадку малолітства, недієздатності представництво компенсує неможливість правоможної особи самостійно його реалізувати.

Слово «сприяти» в українській мові тлумачать як: 1) позитивно впливати на щось; створювати відповідні умови для здійснення, виконання чого-небудь; 2) потурати кому-небудь [16, с. 793]. Галузеве представництво, як ми зазначили, є засобом. Останнє визначають як: 1) прийом, спеціальна дія, що уможлиблює здійснення, досягнення чого-небудь; спосіб, прийом; 2) те, що слугує знаряддям в якій-небудь дії, справі [16, с. 269].

Аналізуючи тлумачення зазначених вище слів, а також чинне законодавство, вважаємо, що представництво під час реалізації права на соціальне забезпечення – це такі правові відносини, в яких представник не сприяє, а реалізовує назване соціальне право його носія: вчиняє комплекс процедурних дій (користується процедурними правами та виконує процедурні обов'язки) для забезпечення отримання соціальних виплат (послуг). Наприклад, законний чи договірний представник звертається замість правоможної особи за призначенням пенсії [1, п. 1], договірний представник може її отримувати [17, п. 6.5], уповноважений представник сім'ї реалізовує право останньої на призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям [18, ст. 4].

¹ Представництво є, переважно, єдиним засобом реалізації соціально-забезпечувальних прав малолітніми, недієздатними та деякими іншими категоріями осіб.

Наведені вище приклади також свідчать, що, переважно, представник здійснює право правоможної особи на соціальне забезпечення замість неї. А відтак, він замінює носія цього соціального права у відповідних галузевих процедурних правовідносин. Представник стає їхнім учасником, який звертається за здійсненням права правоможної особи на соціальне забезпечення.

Міжгалузевою ознакою представництва під час реалізації зазначеного соціального права є те, що представник завжди діє від імені та в інтересах його носія. Підтвердженням сказаного є законодавча вимога про подання під час звернення ним (представником) документів суб'єкта права на соціальне забезпечення, а не власних [1, п. 7–33].

Ознакою представництва у цивільному праві є те, що представник є не лише зобов'язаним, а й може мати право діяти від імені особи, яку він представляє [13, ч. 1 ст. 237]. З огляду на наведене, вчені-цивілісти зазначають, що представництво, яке виникає на підставі закону чи адміністративного акта, є завжди обов'язковим, а те, що на підставі договору – може визначати права представника діяти від імені довірителя (комерційне представництво) [19, с. 217–218].

Натомість, під час реалізації права на соціальне забезпечення особа, яка представляє, завжди зобов'язана (а не має право) вчиняти дії від імені правоможного суб'єкта. Ця ознака пов'язана із значенням галузевого представництва як юридичної гарантії-засобу здійснення однойменного соціального права.

У сфері цивільних відносин представник може бути (!) уповноважений на вчинення лише тих правочинів, право на вчинення яких має особа, яку він представляє [13, ч. 1 ст. 238]. Зате під час реалізації права на соціальне забезпечення він завжди здійснює ті процедурні права та обов'язки, які законодавчо передбачені для правоможного суб'єкта.

Діяльність представника під час здійснення цього соціального права має юридичне значення для його носія. У цивільній сфері правовими наслідками вчинення ним (представником) правочину є створення, зміна та припинення цивільних прав та обов'язків особи, яку він представляє [13, ч. 1 ст. 239].

Натомість під час реалізації права на соціальне забезпечення представництво породжує інші наслідки, не пов'язані з вчиненням правочину. Наприклад, представник звертається за призначенням пенсії. Результатом подання ним заяви та необхідних документів є прийняття органом пенсійного забезпечення рішення про призначення або про відмову у призначенні зазначеної соціальної виплати [1, п. 1]. Подання уповноваженою особою потерпілого матеріалів, що стосуються нещасного випадку, усних та письмових пояснень щодо причин та обставин його настання [2, абз. 7 п. 11] може мати наслідком прийняття комісією позитивного рішення про встановлення факту настання такого соціального ризику.

Отже, наслідками вчинення представником дій у галузевих процедурних правовідносинах є виникнення (встановлення) юридичних фактів, необхідних для виникнення, зміни або припинення прав правоможної особи на види соціального забезпечення.

Аналіз чинного законодавства також засвідчує, що представництво не допускається у соціально-забезпечувальних правовідносинах. Випадки його застосування у галузевих процедурних правових відносинах вичерпно визначаються нормативно-правовими актами. Обмеження його використання пов'язані зі специфікою юридичних фактів, які встановлюються, чи видом соціального забезпечення, що призначається або надається. Наприклад, не допускається участь представника у правовідносинах з приводу встановлення факту тимчасової непрацездатності [20, п. 1.6], безробіття [21, п. 3], а також у разі призначення державної допомоги сім'ям з дітьми

[22, ст. 6], призначення допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю та у зв'язку з вагітністю та пологами [23, ст. 50], отримання реабілітаційних послуг інвалідом чи дитиною-інвалідом [24, п. 1].

Так, з'ясувавши правові ознаки наведеної правової категорії, ми доходимо висновку, що галузеве представництво як правові відносини можна розглядати з двох позицій. По-перше, як «внутрішні» правовідносини, що виникають між суб'єктом права на соціальне забезпечення, та особою, яка уповноважена виконати процедурні дії з метою реалізації названого соціального права. У них визначено обсяг представницьких повноважень залежно від підстав виникнення цих правових відносин. По-друге, як один із видів галузевих процедурних правовідносин, в яких представник фактично реалізує процедурні права та обов'язки для реалізації права правоможної особи на соціальне забезпечення. З огляду на зазначене, видається суперечливим погляд Г. М. Ніколайченко про те, що представництво є тристороннім зв'язком особи, яку представляють, представника та третьої особи [15, с. 7].

У ЦК України зазначено, що представництво (як цивільні відносини) виникає на підставі договору, закону, акта органу юридичної особи та з інших підстав, встановлених актами цивільного законодавства [13, ч. 3 ст. 238]. З огляду на наведене, у цивілістичній науці розглядають договірне (добровільне) та законне (обов'язкове) представництво [19, с. 217–218]. Критикуючи наведену концепцію, Л. І. Шаповал зазначає, що такий поділ представництва не цілком відповідає сучасним засадам цивільного законодавства. До такої системи важко зачислити представництво батьків щодо своїх малолітніх дітей. Таке представництво не є договірним. Зачислити його до законного теж не можна, адже батьки виконують свої представницькі функції без спеціальних на те повноважень. Інакше кажучи, законом такі повноваження не визначаються, а відтак представництво батьків не підпадає під ознаки законного представництва. З огляду на те, що батьки здійснюють свої представницькі дії без законодавчого примусу, добровільно, таке представництво не можна назвати й обов'язковим представництвом. Унаслідок проведеного аналізу вчена пропонує класифікувати представництво за підставами виникнення як договірне і недоговірне [8, с. 11].

Аналізуючи чинне законодавство, вважаємо, що жоден із перелічених підходів до класифікації представництва не може бути застосований повною мірою у сфері соціального забезпечення. Передусім, випадки участі представника під час реалізації цього соціального права чітко встановлені галузевими нормативно-правовими актами. Повноваження представника закріплені процедурними нормами. Наприклад, законодавчо закріплені: 1) його право на участь у роботі комісії з розслідування нещасного випадку на виробництві [2, абз. 7 п. 11]; 2) порядок звернення за призначенням [1, п. 1, 16; 17, п. 5.6], виплатою пенсії, подання документів, що підтверджують представницькі повноваження; 3) право звернення законного представника за наданням інвалідові чи дитині-інвалідові реабілітаційних послуг [24, п. 3]. З цього погляду галузеве представництво є законним.

Водночас допускається і договірне представництво під час реалізації прав на види соціального забезпечення [17]. Якщо у цивільному праві воно (представництво) є добровільним завжди, то у галузі права соціального забезпечення добровільність полягає лише у можливості: 1) добровільно погодитися чи не погодитися бути представником під час укладення договору доручення або оформлення довіреності; 2) відмовитися від вчинення дій, визначених довіреністю, крім випадків, якщо ці дії були невідкладними або такими, що спрямовані на запобігання завданню збитків довірительу чи іншим особам [13, ч. 3 ст. 250]. Водночас, по-перше, вже після

завершення оформлення довіреності чи укладення договору доручення представник зобов'язаний повною мірою дотримуватися взятих на себе зобов'язань¹. По-друге, обсяг його прав та обов'язків вичерпно визначається соціально-забезпечувальним законодавством. Представник не може мати ширших повноважень, ніж нормативно встановлені. По-третє, він повинен здійснювати процедурні права та обов'язки у чіткій відповідності до законодавства; не має права приймати рішення щодо вчинення певних дій на власний розсуд. А відтак, із цього погляду договірне представництво є обов'язковим.

На нашу думку, представництво під час реалізації права на соціальне забезпечення доцільно класифікувати залежно від підстав його виникнення. При цьому розрізняємо об'єктивні та суб'єктивні (підстави). У першому випадку представництво виникає тоді, коли суб'єкт права на соціальне забезпечення не може його самостійно реалізувати внаслідок: малолітства² чи неповноліття³, недієздатності⁴, незадовільного фізичного стану здоров'я⁵, особливого правового становища у сфері соціального забезпечення (сім'я⁶, член сім'ї⁷, юридична особа⁸).

¹ Такий висновок впливає зі змісту представництва за довіреністю та договору доручення ст.ст. 244, 1000, 1003 ЦК України [13].

² Наприклад, документи для влаштування до дитячого будинку-інтернату подаються батьками, опікунами (піклувальниками) чи установами, де діти перебувають на утриманні та лікуванні [25, п. 3.3].

³ Наприклад, законне представництво допускається у процедурних правовідносинах з приводу призначення і виплати одноразової грошової допомоги неповнолітнім і малолітнім дітям у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців Державної прикордонної служби та інвалідності звільнених з військової служби осіб [26, п. 4].

⁴ Звернутися за призначенням державної соціальної допомоги інвалідові I чи II групи, визначеної недієздатним, може його законний представник [27, ст. 8].

⁵ Наприклад, законні представники є заявниками у правовідносинах з приводу надання технічних та інших засобів реабілітації потерпілим внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання [28, п. 3.2]. Страховий експерт може бути представником правоможної особи у процедурних правовідносинах з приводу призначення одноразової допомоги та щомісячної страхової виплати у зв'язку з нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням, якщо вони за станом здоров'я або з інших причин не можуть самостійно подати заяву з документами [29, п. 3.2].

⁶ Відповідно до ч. 2 ст. 3 СК України сім'ю формують особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Отже, сім'я є колективним суб'єктом права соціального забезпечення. Оскільки сімейні права (в тому числі право на соціальне забезпечення) є такими, що тісно пов'язані з особою, вони не можуть бути передані іншій особі [30, ч. 1 ст. 14]. У сфері соціального забезпечення такі права реалізуються уповноваженим представником сім'ї [31, п. 6].

⁷ Наприклад, відповідно до п. 4 ст. 34 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» [23] член сім'ї застрахованої особи має право на оплату путівки на санаторно-курортне лікування, до дитячих оздоровчих закладів. Однак він не може самостійно здійснити вказане соціальне право. Воно реалізовується особою, застрахованою в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням [32, п. 4.1].

⁸ Відповідно до ч. 3 ст. 45 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» [23] право на допомогу на поховання має юридична особа. Оскільки вона є колективним суб'єктом права, то це соціальне право вона реалізовує винятково через представника (відповідно до установчих документів чи договору доручення).

У другому випадку правові відносини представництва виникають тоді, коли суб'єкт досліджуваного соціального права може самостійно здійснити його, однак суб'єктивні обставини вимагають використання послуг іншої особи (переїзд на проживання в іншу місцевість, віддаленість місця звернення чи отримання призначеного соціального забезпечення¹ тощо).

Висновки цього дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, підсумовуючи, зазначимо, що **представництво під час реалізації права на соціальне забезпечення** – це правовідносини, в яких одна особа (представник) зобов'язана вчиняти від імені суб'єкта права на соціальне забезпечення, дії, пов'язані з його реалізацією, на підставах, визначених соціально-забезпечувальним законодавством. Правовими ознаками представництва є: 1) обов'язковими учасниками є суб'єкт права на соціальне забезпечення та особа, яка вчиняє процедурні дії з метою реалізації соціального права його носія; 2) представник є учасником галузевих процедурних правовідносин замість правоможної особи; в них він завжди зобов'язаний діяти і діє від імені та в інтересах суб'єкта соціального права; 3) завжди здійснює ті процедурні права та обов'язки, які законодавчо передбачені для правоможної особи; 4) наслідками вчинення представником дій у галузевих процедурних правовідносинах є виникнення (встановлення) юридичних фактів, необхідних для виникнення, зміни або припинення прав правоможного суб'єкта на види соціального забезпечення; 5) випадки застосування представництва у галузевих процедурних правовідносинах вичерпно визначаються соціально-забезпечувальним законодавством.

Представництво під час реалізації права на соціальне забезпечення може виникати з об'єктивних та суб'єктивних підстав.

Список використаної літератури

1. Про затвердження Порядку надання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»: постанова від 25.11.2005 р. № 22-1 / Правління Пенсійного фонду України. – Офіц. вид. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 52. – Ст. 3383.
2. Деякі питання проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві: постанова від 30.11.2011 р. № 1232 / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 94. – Ст. 3426.
3. *Амеліна А. С.* Поняття, сутність і значення представництва в цивільному праві України / А. С. Амеліна // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2011. – № 3 (54). – С. 310–315.
4. *Верес І. Я.* Цивільно-правове регулювання комерційного представництва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / І. Я. Верес. – К., 2010. – 19 с.
5. *Доманова І. Ю.* Інститут добровільного представництва в цивільному праві України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / І. Ю. Доманова. – К., 2007. – 17 с.

¹ У таких випадках чинне законодавство дозволяє використовувати послуги представника для отримання пенсії, соціальної допомоги через національного оператора поштового зв'язку [17, п. 5.6].

6. *Павлуник І. А.* Представництво в цивільному процесі України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / І. А. Павлуник. – К., 2002. – 22 с.
7. *Самолук В. В.* Законне представництво у кримінальному процесі України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / В. В. Самолук. – К., 2005. – 24 с.
8. *Харитонов Є. О.* Концепція представництва у цивільному законодавстві України: порівняльно-правовий аналіз / Є. О. Харитонов // Збірник наукових праць Міжрегіональної фінансово-юридичної академії (економіка, право). – 2011. – № 1 (1). – С. 160–166.
9. *Шаповал Л. І.* Представництво в цивільному праві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Л. І. Шаповал. – К., 2007. – 22 с.
10. *Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні : монографія / Н. М. Хуторян, М. М. Шумило, М. П. Стадник та ін. – К. : Ін Юре, 2012. – 540 с.*
11. *Право соціального забезпечення : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. – 3-є вид., переробл. і доповн. – К. : Ін Юре, 2010. – 496 с.*
12. *Сташків Б. І.* Процедурні правовідносини у сфері соціального забезпечення: поняття, структура, види / Б. І. Сташків // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 12. – С. 95–98.
13. *Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. / Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.*
14. *Субботенко В. К.* Процедурные правоотношения в социальном обеспечении / В. К. Субботенко. – Томск : Издательство ТГУ, 1980. – 195 с.
15. *Ніколайченко Г. М.* Представництво у трудовому праві України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / Г. М. Ніколайченко. – Одеса, 2007. – 23 с.
16. *Сучасний тлумачний словник української мови / уклад. А. П. Загнітко, І. А. Щукіна. – Донецьк : ВКФ «БАО», 2012. – 960 с.*
17. *Про затвердження Інструкції про порядок виплати пенсії національним оператором поштового зв'язку : наказ від 28.04.2009 р. № 464/156 / Міністерство транспорту та зв'язку України, Міністерство праці та соціальної політики України. – Офіц. вид. // Офіційний вісник України. – 2009. – № 51. – Ст. 1773.*
18. *Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-III / Верховна Рада України. – Офіц. вид. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 35. – Ст. 290.*
19. *Цивільне право України : підручник : у 2-х кн. / О. В. Дзера, Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін. ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – 2-е вид., допов. і переробл. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – Кн. 1 – 736 с.*
20. *Про затвердження Інструкції про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непридатність громадян : наказ від 13.11.2001 р. № 455 / Міністерство охорони здоров'я України. – Офіц. вид. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 49. – Ст. 2216.*
21. *Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу : постанова від 20.03.2013 р. № 198 / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. // Офіційний вісник України. – 2013. – № 26. – Ст. 859.*
22. *Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-XII / Верховна Рада України. – Офіц. вид. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 5. – Ст. 21.*

23. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням : Закон України від 18.01.2001 р. № 2240-III / Верховна Рада України. – Офіц. вид. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 14. – Ст. 71.
24. Про затвердження Порядку надання інвалідам та дітям-інвалідам реабілітаційних послуг : постанова від 31.01.2007 р. № 80 / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 8. – Ст. 292.
25. Про затвердження Типового положення про дитячий будинок-інтернат : наказ від 02.04.2008 р. № 173 / Міністерство праці та соціальної політики України. – Офіц. вид. // Офіційний вісник України, 2008. – № 56. – Ст. 1893.
26. Про затвердження Порядку та умови призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та інвалідності звільнених з військової служби (зборів) осіб : постанова від 28.05.2008 р. № 499 / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. // Урядовий кур'єр від 04.06.2008 р. – № 101.
27. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям інвалідам : Закон України від 16.11.2000 р. № 2109-III / Верховна Рада України. – Офіц. вид. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 1. – Ст. 2.
28. Про затвердження Положення про забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації потерпілих унаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання : постанова від 25.03.2008 р. № 23 / Правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. – Офіц. вид. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 46. – Ст. 1502.
29. Про затвердження Порядку призначення, перерахування та проведення страхових виплат : постанова від 27.04.2007 р. № 24 / Правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. – Офіц. вид. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 47. – Ст. 1944.
30. Сімейний кодекс України : від 10 січня 2002 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
31. Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям : постанова від 23.02.2003 р. № 250 / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 9. – Ст. 394.
32. Про затвердження Порядку отримання застрахованими особами і членами їх сімей санаторно-курортного лікування, що сплачується за рахунок коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності : постанова від 25.02.2009 р. № 12 / Правління Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. – Офіц. вид. // Офіційний вісник України. – 2009. – № 30. – Ст. 1023.

ПОНЯТИЕ, ПРАВОВЫЕ ЧЕРТЫ И ВИДЫ ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВА ВО ВРЕМЯ РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВА НА СОЦИАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ

Г. Чернявская

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Университетская, 1, 79000 Львов, Украина*

Выяснено и обосновано правовые черты представительства во время реализации права на социальное обеспечение человека и предложено его определение. Обосновано виды представительства в процедурных правоотношениях социального обеспечения.

Ключевые слова: представительство; право на социальное обеспечение; процедурные правоотношения.

**NOTION, LEGAL ATTRIBUTES AND KINDS
OF REPRESENTATION DURING EXERCISING
OF THE RIGHT TO SOCIAL SECURITY**

G. Chernyavska

*Ivan Franko National University of Lviv
Universytetska Str., 1 UA – 79000 Lviv, Ukraine*

Legal attributes of representation during the exercising of the rights to social security by the person are revealed and substantiated; this notion wording is proposed. Kinds of representation within the procedural relations of social security are clarified.

Key words: representation, right to social security, procedural legal relations.

*Стаття: надійшла до редакції 15.03.2013
прийнята до друку 29.04.2013*